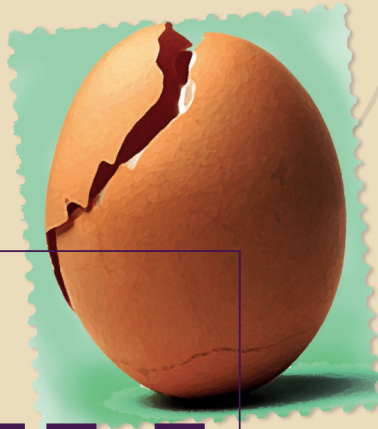

Philip

ROTH

Portnoyův komplex

**Tragikomická literární bomba
o životě v sexu**

Mladá fronta

Philip Roth

PORTNOYŮV KOMPLEX

Tragikomická literární bomba o životě v sexu

Philip Roth

PORTNOYŮV KOMPLEX

MLADÁ FRONTA

PŘELOŽILI LUBA A RUDOLF PELLAROVÍ
ÚPRAVA ŠIMON PELLAR

PORTNOY'S COMPLAINT

Copyright © Philip Roth, 1967, 1968, 1969, 1994

All rights reserved

Translation © Rudolf Pellar, Luba Pellarová, dědicové, 2011

Portnoyův komplex (čti portnojųv), m. [podle Alexandera Portnoye (1933–)]. Porucha, při níž se silně pocíťované etické a altruistické impulsy neustále srážejí s extrémními sexuálními tužbami, jež jsou často perverzní povahy. Podle dobrozdání dr. Spielvogela „se při něm hojně vyskytují projevy exhibicionismu, voajérismu, fetišismu, autoerotismu, jakož i orální koitus; v důsledku pacientovy ‚morálnosti‘ však fantazie ani jednání nevyúsťují ve skutečné sexuální uspokojení, ale spíš v destruktivní pocity hanby a hrůzy z odplaty, která má povětšinou podobu kastrace“ (Spielvogel, O. „Penis v rozpacích“, *Internationale Zeitschrift für Psychoanalyse*, sv. XXIV, str. 909). Spielvogel se domnívá, že mnoho symptomů tohoto komplexu lze vysledovat až k vazbám vznikajícím v rámci vztahu matky a dítěte.

NEJNEZAPOMENUTELNĚJŠÍ POSTAVA, JAKOU JSEM KDY POZNAL

Tkvěla v mém vědomí tak hluboko, že když jsem začal chodit do přípravky na základní školu, vzal jsem si zřejmě do hlavy, že každá z učitelek je vlastně moje přestrojená maminka. Jakmile zvonek oznámil konec vyučování, vyrazil jsem vždycky rovnou domů a v běhu uvažoval, jestli se mi do bytu podaří dolítnout dříve, než se stačí převtělit. Jenomže pokaždý, když jsem dorazil, byla už v kuchyni a stavěla přede mě na stůl mlíko a koláčky. Ale místo aby mě tenhle fakt z falešnejch představ vyléčil, můj respekt k jejím schopnostem to jenom zvyšovalo. A přestože jsem se nikdy nepřestal pokoušet, stejně se mi vždycky ulevilo, že jsem ji při té proměně nepřistihl. Věděl jsem, že otec ani sestra nemají o maminčině skutečný podstatě ani potuchy, a tíha viny za vyzrazení, která – jak jsem se domníval – by na mě dolehla, kdybych matku někdy přistihl, byla větší, než jsem byl ochoten ve svejch pěti letech nést. Mám dojem, že jsem se dokonce obával, že kdybych ji zahlídl, jak ze školy přilítá oknem ložnice zpátky domů nebo jak se ze stavu neviditelnosti úd po údu zhmotňuje do zástěry, byl by to možná můj konec.

Když mě však vyzvala, abych jí vypravoval, co jsem celý den v přípravce dělal, tak jsem jí to samozřejmě do puntíku vylíčil. Ni-jak jsem si nenamlouval, že vím, co všechno z její všudypřítomnosti

vyplývá, ale to souviselo bezesporu s přesvědčením, že maminku zajímá, jak se chová její hošíček, když si myslí, že není nablízku. Představa, která u mě v týchle specifický formě přetrvala až do první třídy, měla za následek, že se ze mě stal – jelikož jsem stejně neměl jinou možnost – opravdu upřímný chlapec.

Jo, a taky bystřej. O můj bledý obézní sestře Hanně matka říkávala, samozřejmě v její přítomnosti, protože upřímnost byla matčinou politikou: „To dítě není žádnéj génius, ale však my ne-žádáme nemožný. Dře jako kůň, pámbu jí požehnej, snaží se, jak může, tak ať nosí známky jaký chce.“ O mně, kterej jsem zdědil její dlouhej egyptskej nos a chytrou upovídanou vyřídilku, říkávala s charakteristickou zdrženlivostí: „Ten *bondit*? Ten ani nemusí votevřít knížku, a má samý jedničky. Hotovej Albert Einstein!“

A jak se k tomu všemu stavěl můj otec? Pil – pochopitelně ne whisky jako nějaký *goj*, ale ricinovej olej a Glauberovu sůl, žvejkal ex-lax, jedl ráno i večer obilný otruby a polykal po kilech směs sušenýho ovoce. Trpěl totiž zácpou, a to je hodně slabý slovo. Matčina všudypřítomnost a otcova zácpa, matka přilétající domů oknem ložnice a otec čtoucí večerník s plným zadkem čípků... tohle totiž, pane doktore, jsou ty nejranější dojmy, který jsem si o rodičích, jejich vlastnostech a tajemstvích udělal. Otec si v kastrůlku vařival sušený senesovej list, což pro mě spolu s čípkem, kterej mu neviditelně roztával v konečníku, představovalo podstatu *jeho* čarodějnictví: to vaření žilkovanejch zelenejch lístků, míchání ošklivě páchnoucího odvaru lžičkou a jeho opatrný lití přes cedník a potom i do jeho ucpanýho těla, a to všechno s usouzeným, sklíčeným výrazem v obličeji. I to, jak mlčky, shrbený nad prázdnou sklenicí, jako by naslouchal, až se ozve vzdálený hřmění, čeká na ten zázrak... Jako kluk jsem někdy seděl v kuchyni a čekal s ním. Jenomže zázrak se nikdy nedostavil, aspoň ne takovej, jaký jsme si představovali a za kterej jsme se modlili, nikdy nenásledovalo žádný prominutí trestu za vzorný chování, žádný definitivní osvobození a konec soužení.

Pamatuju si, že když rádio oznamovalo výbuch první atomovky, dal se slyšet: „To by mi možná pomohlo.“ U něho se ale všechny pojišťovací prostředky musely minout účinkem, protože *kiškes* mu svírala ocelová pěst ponížení a frustrace. A do seznamu jeho neštěstí patřilo i to, že jeho žena má nejradši mě.

A aby měl život ještě těžší, miloval mě i on. Taky ve mně viděl naději, že naše rodina bude „stejně dobrá jako každá jiná“, naši šanci, že si vydobudeme úctu a respekt, ačkoli když jsem byl malej, pokládal zřejmě za vhodný svý ambice vyjadřovat hlavně peněžně. „Nebud' hloupej jako táta,“ říkával žertem, když choval svýho hošíčka na klíně, „ty si neber ženu ani pro krásu, ani z lásky – ty se ožeň bohatě.“ Ne, ne, ani za mák se mu nelíbilo, že ho lidi přehlížejí. Dřel se jak mezek jenom kvůli budoucnosti, ale na její kandidátce on sám nefiguroval. Nikdy se od nikoho nedočkal uznání, nikdo mu za dodaný zboží nedal férovou cenu – ani matka, ani já, a dokonce ani moje milující sestra, jejíhož manžela nikdy nepřestal považovat za komunistu, přestože je společníkem prosperujícího podniku s nealkoholickými nápoji a má dům ve West Orange. A ze všeho nejmíň ta miliardářská protestantská pakáž, která sama sebe ráda považuje za „instituci“ a co ho dřela jak barevnýho. Pamatuju se, že když mě poprvé vzal, abych se podíval na jeho čtvercový chlívček se stolem a židlí v rozlehlý otevřený kanceláři pojišťovny Boston & Northeastern Life, řekl mi, že je to „nejvelkomyslnější finanční ústav v Americe“. Ano, před svým synem mluvil o „Společnosti“ pyšně a tomu, aby ji před jinýma ostouzel, nepřikládal žádnéj smysl, protože ho koneckonců platila i za krize; dávala mu dopisní papíry, na kterejch pod obrázkem lodi *Mayflower*, což byl její znak – a tudíž i jeho, ha ha –, měl vytištěný svoje jméno, a vždycky na jaře, kdy byla její velkomylnost v největším rozkvětu, posílala ho i s matkou zadarmiko na „parádní víkend“ do Atlantic City, a ke všemu do tak nóbl *gójše* hotelu, že našim – stejně jako všem ostatním pojišťovákům ze států středního atlantickýho pobřeží, který překročili svůj

PRPSP, to znamená roční průměr sjednaného pojistného – tam naháněli strach i recepční, číšníci a poslíčkové, o překvapených normálních platících hostech ani nemluvě.

Kromě toho vášnivě věřil v to, co prodával, ačkoli to byl jenom další zdroj jeho frustrací a přestože ho to vyčerpávalo. Když si po večeri natáhl kabát a klobouk a vyšel ještě jednou do ulic, aby se znova pustil do práce, nedělal to jen pro záchranu své duše – kdepak, on tím zachraňoval i nějakýho chudáka, kterej málem nechal propadnout pojistku, čímž ohrozil zabezpečení své rodiny „pro případ nepohody“.

„Alexi,“ měl otec ve zvyku vysvětlovat, „mužskej musí mít pro čas nepohody deštník. Žena a děti se přece nenechávají venku v nepohodě bez deštníku!“ Ale přestože mně, i když teprve pěti nebo šestiletýmu, dávaly jeho slova dokonalejš a dokonce dojemnej smysl, nezkušený Polačiska, horkokrevný Irové a negramotný černoši z chudejch čtvrtí, který otcí ten „nejvelkomyslnější finanční ústav v Americe“ určil za pole působnosti, takový pochopení pro jeho řeči o nepohodě zjevně nejevili.

Ve slumech se mu lidi smáli. Neposlouchali ho. Když ho uslyšeli zaklepat, házeli na dveře prázdný plechovky od piva a vykřikovali: „Běžte si po svejch, tady nikdo není.“ Štváli psy, aby se mu zakousli do toho jeho neodbytnýho židovskýho zadku. Přesto se mu ale za ty léta podařilo nashromáždit tolik plaket, vyznamenání a medailí, kterýma „Společnost“ ocenila jeho pojišťovací um, že pokrejšvaly celou zeď naší dlouhý předsíně bez oken, kde jsme měli v krabicích uložený sváteční *pesachový* talíře a kde přes léto jako mumie spočívaly naše „perský“ koberce v tlustejch obalech z térpapíru. Jestli vycedí z kamene krev, copak mu to „Společnost“ neoplatí taky nějakým zázrakem? Třeba jeho výsledky upoutají pozornost „prezidenta“ na „centrále“ a ten z řadovýho pojišťováká s pěti tisícema ročně přes noc udělá vedoucího oblastního zastoupení s patnácti? Jenže „Společnost“ si ho držela tam, kde ho měla. Kdo jinej by se na tak neúrodným poli dopracoval tak neuvěřitelnejch výnosů? A co víc, v celý historii

společnosti Boston & Northeastern Life nebyl nikdy mezi vedoucíma pracovníkama žádný Žid – to víš, drahá, tyhle lidi nejsou tak docela naše úroveň, jak bylo zvykem říkávat na *Mayfloweru* – a otec se svou osmitřídkou tudíž přece nemohl mít na to, aby se z něj v pojišťovnický lize stal Jackie Robinson.

V předsíni nám na zdi visela zarámovaná podobizna N. Everretta Lindaburyho, prezidenta společnosti Boston & Northeastern. Tuhle fotografii otec dostal za odměnu, když dovršil první milion ve sjednaném pojistném, anebo se možná dávala, když to člověk dotáhl na deset milionů. Otec slova jako „pan Lindabury“ a „centrála“ pronášel tak, že mi to znělo jako Roosevelt a Bíleý dům, a přitom všechny tyhle lidi z duše nenáviděl, zvlášť Lindaburyho s těma jeho vlasama jak kukuříčný chmejl, s britskou novoanglickou výslovností, synama na Harvardu a dcera v penzionátech, a celou tu massachusettskou noblesu – ty *škocim*, co pořádaj hony na lišky a hrajou pólo – jak jsem ho minimálně jednou slyšel vykřikovat za dveřma ložnice – a tím mu bráněj, rozumíte, aby se mohl v očích své ženy a svých dětí stát hrdinou. Ach, ta zloba! Ach, ten vztek! A přitom vlastně neměl nikoho, na kom by si ho mohl vylejt – jenom sám na sobě. „Proč se nemůžu vyprázdnit, když mám střeva až po zadek plný sušených švestek! Proč mě tak bolí hlava! Kde mám brejle! Kdo mi vzal klobouk!“

Jako tolik židovskejch mužů jeho generace, který zuřivě a do roztrhání těla otročej svejm rodinám, sloužil i otec mojí matce, mojí sestře Hanně a především mně. Zatímco on vždycky žil jako ve vězeňskejch okovech, já budu lítat! To byl jeho sen, a je logický, že ten sen se upínal ke mně, protože skrze moje osvobození měl dojít osvobození i on, protože bude osvobozený od omezenosti, vykořisťování, anonymity. V mejch představách jsou naše osudy dodnes spletený dohromady, a až příliš často ještě přicházejí chvíle, kdy si například v nějaký knize přečtu pasáž, jejíž logika nebo moudrost na mě zapůsobí, a hned si bezděčně pomyslím: „Kdyby si to tak mohl přečíst! Ano! Přečíst

a pochopit!“ Ještě pořád totiž doufám, chápejte, já i ve třiatřiceti... ještě pořád kdybytakuju. Vzpomínám si, že když jsem byl prvním rokem na univerzitě a jako syn jsem ještě daleko víc usiloval o otcovo pochopení – byl jsem totiž přesvědčenější, že právě na něm závisí jeho život, protože jinak umře –, jednou jsem z jednoho z těch intelektuálních časopisů, který jsem začal právě objevovat v univerzitní knihovně, vytrhl formulář přihlášky, vepsal do ní jeho jméno a naši adresu a odeslal ji spolu s předplatným coby anonymní dárce. Jenomže když jsem na Vánoce přijel domů celej napružený začít tam všechno odsuzovat, po *Partisan Review* ani stopy. Našel jsem jako vždycky jen čísla časopisů *Collier's*, *Hygeia* a *Look*. Kde je *Partisan Review*? Ani ho neotevře, pomyslel jsem si ve své aroganci i ke svému zármutku, vyhazuje ho nepřčetenej, ten maloměšťák, kterýho mám za otce, ten šmok, ten imbecil, co tenhle časopis zřejmě považoval za nevyžádaný ukázkový číslo jen tak nějakýho čtení!

Abych se vrátil do historie svého rozčarování ještě dál, pamatuju se, jak jsem jednou v neděli ráno nadhodil otcí baseballověj míč a pak marně čekal, že uvidím, jak mi míč letí vysoko nad hlavou do dále. Bylo mi osm a dostal jsem k narozeninám svou první baseballovou rukavici, baseballověj míč a regulérní pátku, se kterou jsem ani neměl dost síly se pořádně rozmáchnout. Otec je už od časnýho rána venku, na sobě kabát, klobouk, motýlka a černý boty a pod paží tlustej černej sešit dlužníků, ve kterým má napsáno, kolik kdo panu Lindaburymu nezaplatil. Do černošskejch čtvrtí se vrhá bez výjimky každičký nedělní dopoledne, protože to je prej nejlepší doba, kdy zastihnout ty, co nejsou ochotný vysolit těch deset nebo patnáct mizernejch centů tejdně, aby měli pojistku krytou. Plíží se po končinách, kde hlavy rodin vysedávají venku na sluníčku, a snaží se z nich těch pár drobnějch vymangelit dřív, než se laciným čúcem zpijou do němoty, jako střela vyráží z uliček mezi domama, aby odchytil zbožný posluhovačky na cestě do kostela, protože ty jsou v tejdnu přes den nedobytný v cizejch domácnostech a ve svejch se před ním

za všedních večerů schovávají. „Hej, hola hou,“ vykřikne vždyc-
ky někdo, „je tady pan pojišťovák!“ a dokonce i děti začnou ho-
nem mizet, „dokonce i *děcka*,“ říká otec znechuceně, „tak mi
někdo řekněte, jakoupak mají negři naději, že si ten svůj úděl
někdy zlepšej? No jak se kdy můžou dostat vejš, když ani nepo-
chopěj, jak důležitá je životní pojistka? Copak je jim šuma fuk,
jak skončej jejich drahý a milovaný, co tu po nich zbydou? Po-
něvadž jednou se na tý jejich boží pravdě ocitne i největší ‚kofi‘,
chápeš,“ říká rozčileně, „to ti můžu garantovat. No řekni, co to
může bejt za člověka, kterej snese pomyšlení, že zanechává své
děcka na holičkách a ani jim nepořídí pořádněj deštník, aby se
měly v nepohodě pod co schovat!“

Takže jsme na tom velkým udusaným hřišti za budovou ško-
ly. Otec položí sešit s dlužníkama na zem a v kabátě a v hnědým
měkkým klobouku se postaví na metu. Na nose má předpotopní
brejle s ocelovýma obroučkama, vlasy (ted’ je mám já) jak divokej
porost barvy a struktury ocelovejch hoblin; a ty jeho zuby, co seděj
každou noc až do rána ve skleničce v koupelně a ceněj se na zá-
chodovou mísu, se ted’ usmívají na mě, jeho milovanýho, na jeho
krev, krev jeho krve, na jeho hošíčka, jehož hlava se nikdy nesmí
ocitnout v nepohodě nechráněná. „No tak, ty baseballovej šampió-
ne,“ řekne a popadne mou novou regulérní pátku někde vprostřed-
ku k mýmu ohromení levou rukou tam, kam má přijít pravá, a mě
najednou přepadne strašlivej smutek. Chci mu říct: *Hele, takhle
se to nedrží*, ale ze strachu, že bych se rozbrečel – nebo že by se
rozbrečel on! –, to nedokážu. „No tak, šampióne, házej,“ zavolá,
a tak hodím a samozřejmě zjistím, že nádavkem ke všemu, z čeho
ho začínám podezírat, není taky ani žádněj král levejch polařů jako
Charlie Keller přezdívaněj „King Kong Keller“.

Tak jakejpak deštník.

Ale jeden člověk dokázal všechno, jedna osoba musela i sama
sobě přiznat, že je možná až moc dobrá, a tou byla matka. Moh-
lo o tom snad malý dítě mý inteligence a mýho pozorovacího

talentu pochybovat? Uměla například dělat ovocnej rosol s krájenýma broskvema, který v něm *visely*, který se v něm prostě navzdory všem zákonům zemský přitažlivosti *vznášely*. Uměla upéct dort, kterej chutnal jako banán. Trpěla a slzela, ale křen strouhala sama, než by kupovala ty *pišechs*, co prodávali v skleňičce v lahůdkářství. Řezníka hlídala podle svejch slov „jako ostříž“, aby si byla jistá, že jí maso mele košer mlejnkem. Obtelefonovávala ženský v domě, co sušily prádlo na šňůrách v zadu za barákem – a jednou, když byla v obzvlášť velkomyslným rozpoložení, zavolala dokonce tý rozvedený *gojte* z nejvyššího poschodí –, aby je všechny upozornila, ať si honem seberou prádlo, jelikož nám na sklo v okně spadla dešťová kapka. Radar byl proti ní hadr! A to prosím ještě žádnéj ani *neexistoval*! Ta měla energie! A ta její důkladnost! Důslednost, se kterou hledala moje chyby v sečítání čísel, díry v ponožkách a špínu pod nehtama, na krku, v každým faldu nebo sloji mýho těla. Aby mi vyražbovala uši až k bubínku, vpravovala mi do hlavy studivej kysličník. Šimralo to a bublalo, jako by mi do ucha lila šumák, a vynášelo to na povrch kousíčky hlubokejch usazenin žlutýho mazu, kterej by se jinak tragicky projevil na mým sluchu. Taková lékařsky preventivní – i když naprosto potrhla – prohlídka samozřejmě zabere nějakej čas a vyžaduje trochu tý námahy, to dá rozum – nicméně když jde o zdraví a čistotu, o bacily a tělesný výměšky, přece se nebude šetřit a ohrožovat celou rodinu. Zbožně rozsvěcuje svíčky za mrtvý, a zatímco ostatní vždycky bez výjimky zapomínají, ona si vzpomene, a dokonce to ani nemusí mít zapsaný na kalendáři. Obětavost má prostě v krvi. Je zřejmě jediná, kdo má – jak říká – „to svědomí, normální obyčejnou slušnost“ zajít na hřbitov vyplejt zarostlý hroby příbuznejch. Jen na jaře nastane první slunnej den, už má všechno vlněný po baráku zabezpečený proti molům, koberce stočený, svázaný a odtážený do předsíně s otcovejma trofejema. Za domácnost se nemusí ani v nejmenším stydět, protože i kdyby do ní vkročil někdo cizej a otevřel kteroukoli skříň, jakékoli šuplík, nebude mít jedinej důvod si

o ní v tomhle ohledu pomyslet cokoli nepříznivýho. Z podlahy v koupelně by se dalo kdykoli jít, kdyby to bylo zapotřebí. Když prohraje v madžonku, přijme to sportovně, a ne jako některý z ostatních, který by mohla, ale nebude jmenovat, například Tilly Hochmanová, ale škoda řečí a darmo mluvit, takže bude nejlepší, když zapomeneme, že o tom vůbec začala. Šije, plete, spravuje a žehlí dokonce líp než naše *švarce*, na kterou ze všech našich známejch, který se o černou kůži tý dětinsky usměvavý postarší paní podílejí, je hodná jen ona. „Já jediná jsem uznalá. Jedině já jí dávám k vobědu celou plechovku tuňáka, a navíc žádnéj aušus, aby bylo jasno. Já jí dávám kusovýho tuňáka, ne nějakou drť, Alexi. Já bohužel nedovedu bejt lakomá. Je mi líto, ale neumím to, i když dvě plechovky týhle sorty stojej devětačtyřicet centů. Třeba taková Ester Wasserbergová, když k nim má Dorothy přijít, nechá po baráku rozházenejch pětadvacet centů v drobnějch, a pak počítá, jestli nákej pěťák nechybí. Možná že jsem až moc hodná,“ šeptá mi, zatímco pouští vařící vodu na talíř, ze kterýho posluhovačka právě o samotě – jako by byla malomocná – snědla oběd, „ale já bych něco takovýho prostě nedokázala.“ Jednou se Dorothy náhodou vrátila do kuchyně zrovna ve chvíli, kdy matka nad dřezem z červeně označenýho kohoutku pouštěla proudy na nůž a vidličku, kterejch se před chvílí ty tlustý růžový rty naší *švarce* dotýkaly. „Víte, Dorothy, dostat dneska majonézu z příborů není žádná legrace,“ vypálí pohotově, čímž se jí tak díky její duchapřítomnosti podaří – jak mi pozdějc přizná – nezranit černoščiny city.

Když zlobím, tak mě vystrčí z bytu. Nechá mě stát u dveří a bušit a bušit, dokud jí svatosvatě neslíbím, že se polepším. Jenomže co jsem vlastně udělal? Každěj večer si leštím boty na dvojstránce včerejšího večerníku, kterou si pečlivě rozestřu na linoleum, nikdy nezapomenu pořádně zavírt víčko krabičky s krémem a vrátit pak veškerý nádobíčko tam, kam patří. Zubní pastu vymačkávám od konce tuby a prázdnou část pečlivě svinuju, chrup si nikdy nečistím svislejma pohybama, ale jedine

kruhovýma, říkám „děkuju“, říkám „prosím“, říkám „promiň“ a říkám „smím?“. Když je Hanna nemocná nebo se před večeří vydá do ulic s modrou plechovkou vybírat na Židovskej národní fond, dobrovolně a bez říkání dávám na stůl, ačkoli normálně by byla řada na ní, a nikdy nezapomenu, že nůž a lžíce přijdou napravo, vidlička nalevo a ubrousek složený do trojúhelníku nalevo od vidličky. Nikdy bych nejedl *milchige z flajšedige* talíře, nikdy, nikdy, nikdy. A přesto v mém životě existuje zhruba rok, kdy neuplyne měsíc, abych neudělal něco tak neomluvitelného, že mamince nezbejvá než mi říct, ať si sbalím uzlíček a táhnu z domu. Jenomže co tak závažného jsem mohl provést? Mami, to jsem přece já, tvůj chlapeček, co ještě ani nechodí do školy a přesto tráví večery tím, že si krásnou staroanglickou kurzivou píše názvy předmětů na barevný oddělovače stránek kroužkového bloku a na otvory linkovanejch i nelinkovanejch listů si nelení nalepit vyztužovače na celý pololetí dopředu. Hošíček, kterej má u sebe vždycky hřeben a čistej kapesník, dává si pozor, aby neměl podkolenky shrnutý k botám, a každou domácí úlohu si udělá celý tejdny před datem odevzdání – jen to pěkně přiznej, mami, že já jsem nejchytřejší a nejspořádanější žák, co do naší školy kdy chodil! Přece víš, že učitelky – který ti to přece *samy od sebe* řekly – se každěj den vracejí domů ke svým manželům šťastný, že mě mají. Tak co jsem proved? Mohl by se ten, kdo to ví, laskavě přihlásit? Jsem tak strašnej, že mě už nechce doma mít *ani minutku*. Když jsem jednou ségře nadával ty bakaná kakaná a okamžitě jsem skončil s pusou vypranou hnědým pracím mejdlem, to chápu. Ale vyhnanství? To jsem si zasloužil čím?

Poněvadž je hodná, zabalí mi s sebou svačinu, ale pak musím ven, v kabátě a v galoších, a co se mnou bude, to už není její starost.

No dobře, když myslíš, řeknu. (I já totiž inklinuju k melodramatičnosti, ostatně mám po kom.) Já žádnéj pytlík se svačinou nepotřebuju! Já nepotřebuju nic!

A já už tě nemám ráda, protože takový chlapečky, co se cho-
vaj jako ty, ty já mít ráda nemůžu. Takže budu žít sama jenom
s tatínkem a s Hannou, říká matka, která umí přímo mistrovsky
formulovat všechno tak, aby to jednoho naprosto dorazilo. A až
za mnou v úterý večír přijdou dámy na madžonk, kostky může
rozestavovat Hanna. Tebe už nebudem potřebovat.

Aťsisi! A jdu ze dveří, na tu dlouhou temnou chodbu. Aťsisi!
Budu bosej prodávat po ulicích noviny. Budu si na nákladních
vagónech jezdit, kam se mi zachce, a spát budu venku pod širá-
kem, říkám si – ale pak stačí, abych vedle rohožky, která nám leží
přede dveřma a nese nápis „Vítejte“, uviděl stát prázdný láhve
od mlíka, a ta nesmírná tíha vědomí, co všechno ztrácím, se mi
sesype na hlavu. „Seš hnusná!“ zařvu a kopnu galoší do dveří,
„a blbá!“ Tahle sprostota, tohle kacířství, který zahřmí na chod-
bách činžáku, ve kterým matka o prvenství ve svatým sebeoběto-
vání soupeří s dvaceti dalšíma Židovkama, ji donutí chtě nechť
zamknout dveře na dva západy. A to je okamžik, kdy začnu bušit
do dveří, aby mě pustila dovnitř. Sklesnu na rohožku a prosím,
aby mi všechno odpustila – i když co vlastně? –, a slibuju, že až
do konce našeho života, kterej – jak v té chvíli věřím – potrvá
věčně, budu dokonalost sama.

Pak jsou tu večery, kdy nechci jíst. O čtyři roky starší sestra
mě ujišťuje, že moje vzpomínky jsou pravdivý. Kdykoli jsem
odmítl jíst, maminka zjistila, že takovouhle svéhlavost – a na-
prostej nesmysl – trpět nemůže. Už kvůli mně. Vždyť jenom
žádá, abych jedl *pro svoje vlastní dobro*, tak proč pořád říkám
ne? Copak nevím, že ona by si kvůli mě odtrhla od úst poslední
sousto?

Jenže já nechci to, co by si odtrhla od úst. Ale taky nechci ani
to, co mi naložila na talíř, v tom to vězí.

Jenomže prosím vás, dítě s takovejma schopnostma! S tako-
vejma výsledkama! S takovou budoucností! Copak mě, kterej se
vyznačuju takovou krásou a chytrostí i všema ostatníma přednost-
ma, kterýma mě Bůh tak štědře obdařil, smí vůbec napadnout,

že bych se mohl utrápit hladu, když k tomu neexistuje absolutně žádný důvod?

To chci, aby na mě celý život lidí shlíželi jako na malýho, hubenýho chlapečka, anebo bych byl radši, aby ke mně vzhlíželi jako k mužskému?

To chci, aby se mnou každý voral a dělal si ze mě legraci, to bych chtěl být vychrtlej kostlivec, kterýho každý porazí kejchnutím, anebo toužím vzbuzovat respekt?

Jakej chci být, až vyrostu, slabej nebo silnej, úspěšnej nebo budižkničemu, mužskej nebo nějaký tintítko?

Jenomže já odpovídám, že prostě nechci jíst.

A tak si matka sedne na židli vedle mě s velkým nožem na chleba v ruce. Nůž je z nerez oceli a má malinkatý zoubky jako pilka. Jakej chci být, slabej nebo silnej, mužskej nebo tintítko?

*Proč, pane doktore, proč, proč, ach proč, proč, proč musí matka na vlastního syna vytahovat nůž? Je mi šest sedm let, jak mám vědět, že ten nůž nepoužije? Co mám dělat? To se mám pokoušet ji nějak obelstít? V sedmi letech? Na nějakou rafinovanou taktiku ještě zdaleka nemám, vždyť pravděpodobně nevážím ani třicet kilo, propánakrále! Když přede mnou někdo mává nožem, tak si z toho vyvozuju, že má v úmyslu prolít mou krev! Jenomže proč? Co se jí to v tom *jejím mozku* může honit? Do jakých šíleností je schopná zajít? Kdybychom připustili, že by dovolila, aby bylo po mém, co by na tom bylo tak špatného? Proč ten *nůž*, proč ta nevyslovená pohružka, že mě *zabije*, proč ta potřeba naprostýho, zdrcujícího, totálního vítězství – když ještě včera položila žehličku na žehlicí prkno a *tleskala*, jak jsem lítal po kuchyni a zkoušel roli Kryštofa Kolumba pro inscenaci *Země na obzoru!*, kterou jsme ve třetí třídě studovali? Já byl třídní hvězda, beze mě by žádnou hru nesvedli. Jednou, když jsem měl zánět průdušek, se o to sice pokusili, ale jak potom paní učitelka matce svěřila, bylo to představení bezesporu druhořadý kvality. Ale *jak*, jak je možný, že se mnou dokáže trávit tak nádherný odpoledne v kuchyni,*

kdy čistí stříbro, krájí játra, dává mi novou gumu do spodárů a přitom mi hází narážky z namnoženého textu a hraje královnu Isabellu mého Kolumba, Betsy Rossovou mého Washingtona, paní Pasteurovou mého Louise, jak jen dokáže, když přijdu ze školy, vznést se za těch krásnejch podvečerních černejšch hodiněk po boku mého génia až k nejvyšším vrcholům, a pak mi večer, protože nechci jíst hromádku zelených fazolek s bramborou pečenou ve šlupce, zamířit nožem na chleba na srdce?

A proč ji táta nezarazí?

Pak přišlo dospívání, kdy jsem kromě spánku celou polovičku veškerýho volnýho času trávil zamčeněj za dveřma koupelny a odpaloval novou nálož do záchodový mísy nebo nějakýho kusu špinavýho oblečení z prádelního koše, případně *cákal* na zrcadlo nástěnný koupelnový skříňky, před kterou jsem stál se spuštěnejma spodňárama, abych viděl, jak to vypadá, když to vylítne. Nebo jsem, skloněnej nad svou lítající pěstí, s očima pevně semknutejma, ale s pusou dokořán taky dokázal, že mi ten lepkavej sos připomínající směs podmásli a chlorovýho bělidla skončil na jazyku a na zubech, a poměrně často jsem si to ve svý slepotě a unesenej extází vpravil do svejch dozadu sčesanejch vlasů jako nějakou pomádu. Svůj bolavě naběhlej penis jsem honil světem šnuptychlů se zaschlejma soplama, zmuchlanejch papírovejch ubrousků a flekatejch pyžam ve věčným strachu a hrůze, že mě při těch hnusárnách někdo nacytá, protože se přikrade právě v okamžiku, kdy se na vrcholku vzrušení zbavuju svýho břemene. A přesto jsem, jakmile se mi ten můj šlauch začal pod břichem zase přímit, absolutně nedokázal dát od něj pracky pryč. Zvedl jsem třeba uprostřed hodiny ruku a požádal o dovolení jít ven, dolítl chodbou na záchod a deseti nebo patnácti divokejma tahama se vestoje vyhonil do mušle. V sobotu odpoledne v kině

jsem opouštěl kamarády, že si jdu k automatu pro nějakou sladkost, ale pak jsem vždycky skončil na nějakém odlehlém místě na balkoně, kde jsem svoje semeno vychlístl do prázdného obalu od zhltnutý čokoládový tyčinky. Když jsem jednou na výletě našeho rodinného spolku vykrojil jádřinec z jabka a ke svému úžasu (a za přispění své posedlosti) zjistil, čemu se takhle podobá, utekl jsem do lesa, kde jsem se na otvor toho plodu vrhl, jako by ta chladivá moučnatá díra zela mezi nohama mytické bytosti, která mi vždycky říkala Macku a žadonila o to, čeho se ještě žádný holce v celý zaznamenaný historii světa nedostalo. „Ach, vraž mi ho tam, ty Macku!“ křičelo jabko, který jsem na tom pikniku do zblbnutí rajboval. „Ukaž mi, co umíš, ty Macku, ty velkej Macku,“ prosila prázdná láhev od mlíka, kterou jsem si schoval v naší kóji ve sklepě, abych ji mohl hned po škole svým navazelínovaným tvrděochem rozdráždit k zběsilosti. „Dělej, ty Macku, dej mi to všechno!“úpěl rozvášněně kus jater, kterej jsem si ve svém šílenství jednou odpoledne koupil u řezníka, a i když tomu asi nebudete věřit, cestou na náboženství jsem ho za plakátovou tabulí obdělal.

Ke konci prvního roku studia střední školy i své masturbace jsem na spodní straně penisu, přesně v místě, kde přechází v žalud, objevil malinkatou tmavou tečku, ve který lékař pozdějc rozpoznal pihu. Rakovina! Uhnal jsem si *rakovinu*! Tím věčným taháním a škubáním, tím věčným odíráním kusu svého těla jsem si přivodil nevyléčitelnou chorobu. Dokonce už před patnáctým rokem věku! V noci jsem pak v posteli ronil slzy. „Proboha ne!“ vzlykal jsem. „Já nechci umřít! Panebože, ne!“ Ale pak, jelikož jsem měl stejně skončit tuhej, jsem se do toho pustil jako obvykle a vyklopil to do ponožky. Špinavý fusekle už jsem byl zvyklej brát si večer do postele, abych se mohl do jedný udělat před spaním a do druhý po probuzení.

Kdyby se mi tak podařilo omezit ruční práci na jednu denně nebo ji aspoň udržet na dvou či na třech! Ale s vyhlídkou, že zakrátko už nebudu cejtit vůbec nic, jsem začal dosahovat